

JAMIE BUCKINGHAM

de
ZEGEN
van
KRITIEK

Hoe God mensen gebruikt
om ons te vormen

De bijbelteksten in dit boek zijn overgenomen uit de bijbelvertaling van het Nederlands Bijbel Genootschap uit 1951, tenzij anders staat aangegeven.

In samenwerking met Arrowz Media geven we drie titels van Jamie Buckingham opnieuw uit: *Het open leven*, *Waar arenden zweven* en *De zegen van kritiek*. Uitgeverij Gideon verzorgt de publicatie van de boeken; Arrowz Media verzorgt trainingen op basis van de boeken.

DE ZEGEN VAN KRITIEK

Copyright © 1978 Logos International
Originally published in English under the title *Coping with Criticism* by Logos International. This new edition was realized in partnership with Risky Living Ministries, Palm Bay, Florida, United States of America.

Copyright Nederlandse uitgave © 2018 Uitgeverij Gideon
Auteur: Jamie Buckingham
Vertalers: Inge Verschoor-Leenhouts en Mieke Appelo
Correctie: Eveline de Boer, Prealabel Taalbureau
Omslagontwerp: Patrick Staal
Typografie: Coco Bookmedia, Amersfoort
Jaar van uitgave: 1991
Tweede herziene druk: februari 2025

Uitgave: Gideon, Hoornaar, Nederland
www.gideonboeken.nl

ISBN: 978-90-5999-291-7
NUR: 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een databank of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan ook, behalve voor korte citaten in recensies of artikelen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Woord van dank...

Woord vooraf

DEEL I

1. De waarheid heeft consequenties 11
2. Slik je woorden in! 23
3. Trek het je niet aan! 31
4. Ik had altijd een masker op 37
5. Corrigeren en bijschaven 51
6. Een pot vol steentjes 61

DEEL II

7. Onthoud goed wie je bent 69
8. Liefde uitstralen 77
9. Houd je doel in het oog 91
10. Wees eerlijk tegenover jezelf 113
11. Kijk zoals God kijkt 125
12. Het uiteindelijke antwoord 145

Over de auteur 157

Woord van dank...

Aan...

... mijn vrouw, met al haar inzicht;
... mijn kinderen, zo pijnlijk eerlijk;
... mijn getergde secretaresse;
... de oudsten van de Tabernacle Church, Melbourne, Florida;
... de geweldig fijne mensen (en een paar mopperaars) die bij deze gemeente horen;
en verder iedereen die Gods roeping heeft gevoeld mij te bekritisieren.

Zonder jullie fantastische bijdrage zou dit boek minstens vijf jaar eerder klaar zijn geweest.

Definitie van begrippen:

CRITICUS: iemand die fouten of gebreken ontdekt en aanwijst.

BEKRITISEREN: De grondbetekenis geeft aan dat het gaat om een onderscheiden en kritisch evalueren van zowel verdiensten als fouten. In alledaags gebruik houdt het echter gewoonlijk in: een ongunstig oordeel of een wijzen op fouten, of ze nu echt zijn of in de verbeelding bestaan. Komt vaak in de vorm van een ernstige berisping.

Woord vooraf

Na jarenlang boeken te hebben gelezen – en geschreven – ben ik tot de conclusie gekomen dat niemand een voorwoord of een inleiding leest. Om zowel jou als mezelf veel moeite te besparen – en om zo min mogelijk kritiek uit te lokken – zal ik daarom maar niets zeggen.

Jamie Buckingham
Melbourne, Florida

DEEL 1

1

De waarheid heeft consequenties

Zoals gewoonlijk waren we weer eens te laat. Veel te laat. Al maanden hadden we onze vrienden Len en Catherine beloofd dat we niet later dan twee uur 's middags bij hen zouden zijn. Het is drie uur rijden van waar wij wonen in Melbourne aan de oostkust van Florida naar hun huis in Boyton Beach. We waren van plan die middag bij hen op bezoek te gaan, waarna ik op hun maandagavondbidstond zou spreken. Om er op tijd te zijn mochten we niet later dan elf uur van huis gaan.

Maar alles liep die ochtend verkeerd. De telefoon rinkelde zonder ophouden. Iemand moest met de hond naar de dierenarts. Mijn secretaresse belde om me eraan te herinneren dat ik beloofd had een kort artikel uiterlijk om twaalf uur te posten. En tot overmaat van ramp besloot Jackie, mijn vrouw, dat we onderweg haar moeder maar even moesten ophalen.

We waren al een uur te laat toen we eindelijk onze tas hadden ingepakt en in de auto sprongen. Pas op dat moment ontdekten we dat de benzinetank bijna leeg was – dat betekende nog eens tien minuten vertraging. Daarna moesten we Jackies moeder nog ophalen... weer een kwartier. Tegen de tijd dat we op de grote weg zaten, waren we al anderhalf uur te laat.

‘Laten we maar even bellen om Len en Catherine te laten weten dat we te laat zijn,’ zei Jackie. ‘We zullen er zeker niet eerder dan half vier zijn.’

‘Er is een telefooncél bij de volgende afrit,’ zei ik. ‘Als jij nu even belt, wacht ik wel in de auto.’

Jackie keek naar me. ‘Als ik nu eens in de auto blijf wachten, terwijl jij belt. Dat hoort een man te doen. Trouwens, het regent.’

‘Waarom moet je iemand de schuld geven?’ vroeg mijn simplistische vrouw, terwijl ze door haar grote brillenglazen heel onschuldig naar me keek. ‘Waarom zeg je niet gewoon dat we te laat van huis zijn gegaan?’

Ik heb het vreselijk moeilijk met dat soort vragen. Stilzwijgend reden we nog een kilometer door, terwijl we luisterden naar het geluid van de versleten ruitenwissers. ‘Als ik niet iemand anders de schuld geef, word ik zelf bekritiseerd,’ bekende ik ten slotte. ‘Ik kan er niet tegen bekritiseerd te worden.’

‘Je weet best dat Len geen kritiek op je zal hebben,’ zei Jackie.

‘Ja, maar hij zal kritiek denken, zelfs als hij het niet zegt,’ zei ik.

We stopten bij de telefooncel en met een blik ‘ik wou dat je eindelijk eens volwassen werd,’ stapte Jackie uit de auto de regen in en belde Len om ons nieuws door te geven. Geen probleem. Het bleek dat onze vrienden zelf ook laat waren. Maar toch kon ik het niet laten om me af te vragen hoe ik me in het leven kon redden als ik niet iemand had om overal de schuld van te geven – mijn vrouw, moeder of medewerkers.

Misschien komt het door mijn onzekerheid. Misschien ook door mijn angst voor afwijzing. Wat het ook is, ik ging in het verleden kapot van kritiek. Na de minste of geringste terechtwijzing kreeg ik al barstende hoofdpijn. Van scherpe kritiek – bijvoorbeeld als een boze vrouw me opbelt, vanuit haar pijn naar me uithaalt en me beschuldigt van ongevoeligheid, onnadenkendheid en wreedheid – zakte ik weg in een depressie die dagen kon duren.

In de loop der jaren heb ik geleerd dat het gemakkelijker was om voor kritiek weg te vluchten dan ermee om te gaan. Ik zette alles op alles om eraan te ontkomen dat ik kritiek moest aanhoren. Als ik wist dat de persoon die opbelde mij zou bekritisieren, vroeg ik Jackie de telefoon aan te nemen. Dan ging ik naar de wc, liet de kraan lopen

of maakte lawaai met kranten om maar niet te hoeven horen wat er werd gezegd. Het was allemaal een kwestie van ontwijken – een enorm rookgordijn optrekken om iets onplezierigs buiten mijn gezichtsveld te houden.

Ik heb me wel eens in de achterkamer van ons huis verstopt, als ik bepaalde mensen op straat zag aankomen. Ik heb de kinderen gedwongen de telefoon aan te nemen om maar niet geconfronteerd te worden met een woedende criticus aan de andere kant van de lijn. Ik heb geweigerd brieven te lezen van mensen van wie ik wist dat ze schreven om het met mij oneens te zijn. Ik heb tijden gehad waarop ik zelfs weigerde zulke brieven te openen. Ik dacht dat hun kritiek er niet uit kon springen om mij te bezeren, als die in de enveloppe bleef zitten.

Ik heb gedaan alsof ik ongevoelig of nederig was, en heb anderen de schuld gegeven. Ik heb uitdrukkingen gebruikt als: ‘Verdraaid, daar wist ik niets van’, of ‘Ik heb geprobeerd de oudsten van de gemeente zover te krijgen dat ze het veranderen, maar...’ of ‘Vergeet niet dat verscheidende redacteurs zich hiermee bemoeid hebben voordat het gedrukt werd.’

Ik heb jarenlang geweigerd de gepubliceerde recensies van mijn boeken te lezen. Al vroeg in mijn loopbaan als schrijver ontdekte ik dat ik daar niet mee om kon gaan. Als de recensie positief was, dan blies ik mezelf op als een kikker op een steen midden in de vijver. Ik kwaakte van binnen van trots, ondanks mijn ‘Ach, onzin’-antwoord. Er is een tijd geweest dat ik een wild enthousiaste recensie uitknipte en die dan in huis liet rondslingeren, zodat gasten zouden zien hoe belangrijk hun gastheer eigenlijk was.

Aan de andere kant, als de recensie negatief was – als mijn stijl ‘jeugdig’ werd genoemd, als mij gebrek aan geestelijk inzicht werd verweten, mijn beperkte woordenschat werd bekritiseerd, of mijn geschrijf als ‘op z’n hoogst middelmatig’ werd weggezet, zoals één recensent deed – dan stortte ik in. Dan lag ik óf de halve nacht wakker

en bedacht ik welk sarcastisch antwoord ik aan de recensent kon schrijven (maar dat deed ik toch nooit), óf ik zakte ongemerkt weg in een diepe depressie. Ik nam me dan plechtig voor om nooit meer een boek of artikel te schrijven.

Het maakte in feite niets uit of de recensie goed of slecht was, er kwam niets meer uit mijn handen. Voorzichtigheidshalve negeerde ik ze dus, net als brieven, telefoontjes en boze mensen die bij me aanbelden.

Weglopen van onplezierige dingen om aan kritiek te ontkomen is een probleem waarmee we allemaal wel eens zijn geconfronteerd.

Op de wekelijkse vergadering van de oudstenraad van onze gemeente vroeg één van de mannen aan de anderen voor hem te bidden. 'Ik ben door een tijd van grondig zelfonderzoek gegaan,' legde hij uit. 'Het begon met een droom. In die droom stond ik in mijn huis en keek naar buiten, naar een enorme eik in de voortuin. Hij was zo wijd vertakt dat hij het hele huis schaduw gaf. Terwijl ik keek, verscheen er een man met een grote boor. Hij boorde een keurig gat van ongeveer vijf centimeter doorsnee door het hart van de boom. Vanaf de plek waar ik stond, kon ik dwars door de eik heen kijken. Niet lang daarna viel de hele kruin van de boom eraf en was de schaduw weg.'

Terwijl hij sprak, keek ik de kamer rond om de gezichten te bestuderen. Iedereen had waarschijnlijk wel een of andere uitleg voor de droom, dacht ik. Maar de man die zijn droom vertelde was een erkend deskundige op het gebied van dromen en hun uitleg. De andere mannen bleven stil, net als ik. Zij wilden ongetwijfeld net zo graag horen of hun interpretatie overeenkwam met die van de deskundige.

Toen hij over de droom nadacht, vervolgde hij, besepte hij dat de eik symbool stond voor karakter. En in zijn geval zat er een gat in zijn karakter. Dat gat stelde een soort zwakke plek voor of een gebrek in zijn karakter.

‘Ik wist wat dat gat was,’ vervolgde hij. ‘Vanaf mijn jeugd heb ik gevochten om een sterke neiging in mijn leven te overwinnen – een neiging om mensen liever te zeggen wat ze willen horen dan hun de waarheid te zeggen.’

Natuurlijk was het duidelijk wat zijn probleem was. Als je de waarheid zegt, betekent dit dat je je blootstelt aan de beoordeling van anderen. ‘Wie denk je wel dat je bent om me te corrigeren. Kijk naar je eigen leven!’ Zodra een man de waarheid begint te zeggen, wordt hij er vaak van beschuldigd dat hij oordeelt. Dat opent de deur voor mensen om als een machinegeweer Bijbelteksten op hem af te vuren. ‘Oordeel niet, opdat gij niet geoordeeld wordt.’ ‘Doe eerst de balk uit uw eigen oog weg, dan zult u scherp kunnen zien om de splinter uit het oog van uw broeder weg te doen.’

Dat is niet het enige. De waarheid zeggen betekent het risico lopen dat je de waarheid moet verdedigen – en dat je daarom bekritiseerd wordt. Daarom vinden de meesten van ons het op een gegeven ogenblik gemakkelijker de mensen te zeggen wat ze willen horen dan de waarheid te spreken.

‘Toen ik dat inzag,’ ging hij verder, ‘en toen ik de Heer in de situatie betrok, besepte ik dat Hij me wilde bevrijden van deze verschrikkelijke neiging, waardoor ik een chronische leugenaar was geworden als het erom ging anderen de waarheid te zeggen.’

Terwijl hij over dit onderwerp nadacht, vertelde hij verder, stelde hij zich de volgende vraag: ‘Wanneer is deze neiging begonnen?’

Plotseling ging hem een licht op. Hij herinnerde zich een tafereeltje toen hij vier jaar was. Zij woonden toen als gezin in Oregon en hij was de jongste van negen kinderen. Hij had een speelkameraadje, een meisje van ongeveer dezelfde leeftijd. Op een dag ontdekte zijn moeder dat ze met z’n tweeën in de badkamer aan het spelen waren. Wat ze deden was heel onschuldig, maar op de een of andere manier waren ze al spelend de badkamer binnengegaan en hadden ze de deur dichtgedaan. Het gevolg was dat hij straf kreeg van zijn moeder.

Bovendien werd hij bespot en geplaagd door zijn oudere broers. Hij zei dat hij sindsdien had besloten te proberen mensen een plezier te doen, om zo te ontkomen aan straf en spot. Dit kon hij gemakkelijk doen, omdat hij een schat van een moeder had, die hij graag een plezier deed, ook al ging het ten koste van de waarheid.

Toen ik mijn vriend zo over zijn problemen hoorde praten – dit was ook mijn probleem, ook al had mijn moeder me nooit met een klein meisje in een gesloten badkamer betrapt – ging ik beseffen dat angst voor kritiek een enorm motiverende kracht is in het leven van veel mensen. Bang als ik was om mensen met iets te confronteren – vanwege hun mogelijke reactie – vertelde ik óf leugens, óf ik reageerde boos, simpelweg een ander verdedigingsmechanisme.

Ik dacht aan iets wat een paar weken geleden was gebeurd, ook tijdens een vergadering van de oudsten. We waren een nieuw project aan het bespreken, waaraan de kerk naar mijn gevoel moest beginnen. Een paar keer tijdens de vergadering viel mijn oog op mijn vriend. Zijn voorhoofd was gefronst en hij wrong zenuwachtig zijn handen tijdens het stellen van een paar vragen. Ik voelde dat hij met tegenzin zijn goedkeuring gaf. Als ik wat meer onderscheidingsvermogen had gehad, zou ik beseft hebben dat hij ervan overtuigd was dat we de verkeerde kant opgingen, maar zijn verlangen de mensen om hem heen, in het bijzonder mensen met gezag, een plezier te doen, was nog groter dan zijn verlangen de waarheid te spreken en ons de pijnlijke gevolgen te besparen. Dus hield hij zich op de achtergrond, fronste zijn voorhoofd en zei heel weinig.

De volgende dag gooide hij echter een briefje bij me in de bus. Hij waarschuwde ons in zeer felle bewoordingen. Hij droeg verschillende gegronde bezwaren aan tegen mijn project, zaken waarvan ik oprecht wenste dat hij ze de vorige dag tijdens de vergadering naar voren had gebracht. Hij eindigde met te zeggen dat we te voortvarend te werk gingen en dat we wat langzamer aan moesten doen.

Ik was geschokt, niet zozeer door zijn conclusies (die volgens mij